

Č. j.: MPSV-2021/182983

Žádost o poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím – týkající se Pomůcky k ověření dodržení zákona o střetu zájmů

Dotaz ze dne 16. 11. 2021

Odpověď

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) obdrželo dne 16. 11. 2021 Vaši žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPI“), které navazuje na odpověď MPSV ze dne 11. 10. 2021, č.j. MPSV-2021/160443-331/1, která se týkala „Pomůcky k ověření dodržení zákona o střetu zájmů“, která je uveřejněna v aktualitách na adrese www.esfcr.cz. Jejím předmětem je seznam obchodních společností, na které dopadá zákaz stanovený § 4b zákona o střetu zájmů (dále jen „seznam“). Nyní jste požádal o odpovědi na 6 otázek, přičemž otázku č. 4 jste rozdělil do tří podotázek.

I přestože Vaše některé otázky, položené v žádosti, neodpovídají režimu ZSPI, Vám poskytujeme vyjádření věcně příslušného odboru MPSV k celému Vašemu podání, včetně odpovědí na Vámi položené otázky v bodě 3 žádosti.

- 1) ministerstvo v dopise potvrzuje, že k vytvoření seznamu obchodních společností,¹ na které má údajně dopadat zákaz stanovený v § 4 b zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „seznam“ a „zákon o střetu zájmů“) „nebylo (...) zahájeno žádné řízení.“ Pokud však ministerstvo nevedlo žádné řízení, nemohlo logicky provádět ani jakékoliv dokazování, a proto žádáme o poskytnutí informace, jakým zákonem předvídaným způsobem ministerstvo dospělo k závěru, že společnosti uvedené na seznamu splňují hypotézu § 4b zákona o střetu zájmů, tj. že jde o obchodní společnosti, ve kterých veřejný funkcionář uvedený v § 2 odst. 1 písm. c) zákona o střetu zájmů nebo jím ovládaná osoba vlastní podíl představující alespoň 25 % účasti společníka v obchodní společnosti;

MPSV vycházelo ze závěrů auditu Evropské komise č. REGC414CZ0133, jimiž je vázáno (viz rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 14 A 49/2020 – 79). Auditní zpráva je veřejně dostupná, odkaz byl zaslán v reakci na předchozí žádost.

Podle § 74 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „zákon o obchodních korporacích“), je ovládající osobou osoba, která může v obchodní korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv. Postačí přitom i samotná možnost uplatnění vlivu, vliv v praxi nemusí být uplatňován. Vliv přitom může být uplatňován též prostřednictvím jiné osoby či jiných osob, tedy nepřímo. Ustanovení § 74 odst. 3 zákona o obchodních korporacích dále stanoví, že řídící osoba podle § 79 a většinový společník jsou vždy ovládajícími osobami.

Ministerstvo spravedlnosti ve stanovisku ze dne 30. listopadu 2018, č. j. MSP-111/2018-OSZ-SP/1 (citováno v závěrečné auditní zprávě Evropské komise)

dovozuje, že aplikace zákazu stanoveného v § 4c zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, připadá v úvahu v situaci, kdy je „prostřednictvím svěřenského fondu (tedy nepřímo) vykonáván rozhodující vliv na obchodní korporaci (ovládanou osobu), která sama vlastní v obchodní společnosti, jež má být příjemcem dotace nebo investiční pobídky podle zvláštních právních předpisů, podíl představující alespoň 25 % účasti společníka v obchodní společnosti. ... V prostředí ovládnutí lze vliv uplatňovat přímo i nepřímo, tedy i prostřednictvím jiné osoby či non-subjektu (svěřenského fondu, který sám může být i osobou ovládající ...).“

Podle rozsahu oprávnění zakladatele svěřenských fondů AB Private Trust I a AB Private Trust II, vymezených ve statutech těchto svěřenských fondů, je evidentní, že Ing. Andrej Babiš je ovládající osobou obchodních společností, které jsou do těchto svěřenských fondů vloženy, neboť prostřednictvím svěřenských fondů může uplatňovat rozhodující vliv na chod těchto obchodních společností, a to prostřednictvím mateřských obchodních společností AGROFERT, a. s., a SynBiol, a. s. U obou těchto obchodních společností byl Ing. Babiš před založením svěřenských fondů jediným akcionářem. Konkrétně:

- Ing. Babiš jako zakladatel svěřenských fondů a jediný obmyšlený předem stanovil podmínky správy majetku vloženého do svěřenských fondů (např. zákaz zcizení vložených akcií jinou formou, než vydáním majetku obmyšlenému, resp. jeho nejbližším příbuzným, zákaz jakéhokoli zatížení akcií, významné omezení přeměn vložených obchodních společností, změn jejich základního kapitálu či finančních dispozic s majetkem vloženým do svěřenských fondů).
- Ing. Babiš jmenoval svěřenské správce i jejich náhradníky a má právo je odvolat, pokud poruší pravidla správy či jiné povinnosti dané statutem (např. povinnost chránit zájmy Ing. Babiše).
- Ing. Babiš jmenoval všechny členy Rad protektorů, z nichž jedním členem je manželka Ing. Babiše, paní Monika Babišová, která může být Ing. Babišem bez uvedení důvodu odvolána. Ostatní protektoři mohou být Ing. Babišem odvoláni, pokud poruší pravidla správy či jiné povinnosti dané statutem. V některých případech se Ing. Babiš může účastnit jednání Rady protektorů, v takovém případě má hlas člena Rady protektorů.

Je tedy evidentní, že Ing. Babiš je ovládající osobou mateřských obchodních společností Agrofert, a. s., a SynBiol, a. s. V uveřejněném seznamu jsou uvedeny pouze mateřské obchodní společnosti a dále ty obchodní společnosti, v nichž mají mateřské obchodní společnosti coby Ing. Babišem ovládané osoby podíl minimálně 25 %.

- 2) ministerstvo v dopise dále uvádí, že seznam je údajně toliko „pomůckou“ pro řídicí orgány Operačního programu Zaměstnanost (dále jen „OPZ“) a pro zadavatele veřejných zakázek spolufinancovaných z OPZ, a proto žádáme o poskytnutí informace, podle ustanovení jakého právního předpisu ministerstvo postupovalo při vytvoření a zveřejnění seznamu a z čeho dovozuje svou pravomoc tyto úkony učinit, když státní moc lze dle článku 2 odst. 3 Ústavy uplatňovat „jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon“;

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) je na základě usnesení vlády ČR č. 867 ze dne 28. listopadu 2012 Řídicím orgánem Operačního programu Zaměstnanost (dále jen „ŘO“ a „OPZ“), který je jedním z programů spolufinancovaných z fondů Společného strategického rámce pro programové období let 2014 až 2020 v podmínkách České republiky.

Úkoly a odpovědnost ŘO jsou vymezeny především v čl. 125 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013, o společných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského námořního a rybářského fondu, jichž se týká společný strategický rámec, o obecných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (dále jen „obecné nařízení“), dle kterého je řídicí orgán povinen provádět monitoring, kontrolu, reporting a hodnocení úspěšnosti poskytování finanční podpory z daného operačního programu.

ŘO je v rámci kontroly konkrétně povinen:

- ověřovat, že spolufinancované produkty a služby byly dodány a že výdaje, jež příjemci vykázali, byly skutečně zaplacené a že je dodržen soulad s platnými právními předpisy, operačním programem a jsou splněny podmínky podpory operace;
- zavést účinná a přiměřená opatření proti podvodům s přihlédnutím ke zjištěným rizikům.

MPSV je rovněž poskytovatelem dotací financovaných z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky ve smyslu § 14 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. Jako poskytovatel je proto vázáno § 4c zákona o střetu zájmů. K dodržení tohoto ustanovení logicky musí mít nastaveny postupy řídicího a kontrolního systému, a seznam obchodních společností, na které § 4c zákona o střetu zájmů dopadá, je součástí těchto postupů.

Co se týká veřejných zakázek, veřejnou zakázkou je podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, zakázka, která je zadávána z veřejných prostředků, tedy:

- veřejnou správou (organizačními složkami státu, Českou národní bankou, státními příspěvkovými organizacemi, územními samosprávnými celky či jejich příspěvkovými organizacemi, jinými právními osobami založenými či zřízenými za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu nebo převážně financovanými či ovládanými veřejným zadavatelem)

– tento případ je relevantní pro příjemce dotací z OPZ, kteří jsou subjekty veřejného práva.

- subjekty soukromého práva, pokud se na financování veřejné zakázky použije více než 200 000 000 Kč nebo více než 50 % veřejných prostředků (tzn. prostředků z rozpočtu veřejného zadavatele nebo z rozpočtu Evropské unie) – tento případ je relevantní pro příjemce dotací z OPZ, kteří nejsou subjekty veřejného práva.

Veřejnou zakázkou malého rozsahu je veřejná zakázka, jejíž předpokládaná hodnota je rovna nebo nižší 2 000 000,- Kč (v případě veřejné zakázky na dodávky nebo na služby), resp. 6 000 000,- Kč (v případě veřejné zakázky na stavební práce).

Ustanovení § 4b zákona o střetu zájmů tak dopadá též na příjemce OPZ.

MPSV je coby poskytovatel a řídicí orgán povinno ověřovat dodržení právních předpisů při vynakládání veřejných prostředků a schvalovat pouze výdaje, které jsou způsobilé, tj. výdaje, které nejsou vynaloženy v rozporu s právními předpisy, včetně § 4b zákona o střetu zájmů.

Jak bylo uvedeno v předchozí odpovědi na žádost podle ZSPI, cílem uveřejnění seznamu je předcházení vzniku nezpůsobilých výdajů s negativním dopadem na příjemce podpory z OPZ. Na stejném principu je postaveno uveřejnění všech dalších pomůcek pro příjemce podpory nejen z OPZ, které jsou rovněž uveřejněny na www.esfcr.cz.

Opět poukazujeme na rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 14 A 49/2020 – 79. Výdaje vynaložené v rozporu s posouzením Evropské komise nelze schválit jako způsobilé. Toto riziko nemůže nést příjemce dotace. Poskytovatel dotace je povinen dát příjemci maximální rozsah informací nezbytných pro zdárnou realizaci projektu.

- 3) ministerstvo v dopise závěrem konstatuje, že při vyhotovení seznamu vycházelo „rovněž ze závěrů auditu fungování řídicích a kontrolních systémů zavedených s cílem zamezit střetu zájmů v České republice provedeného Evropskou komisí.“ Pokud ministerstvo vycházelo „rovněž“ ze závěrů tohoto auditu, existují zjevně i další podklady, ze kterých čerpalo, a proto žádáme o poskytnutí následujících informací:

- i. o jaké další podklady kromě auditu se ministerstvo při vypracování seznamu opíralo;
- ii. jak ministerstvo posoudilo vzájemný vztah těchto podkladů a auditu a podkladů navzájem;
- iii. zda si ministerstvo vyžádalo při vypracování seznamu od Evropské komise podpůrné důkazní prostředky, o které se audit opírá (podle dostupných verzí auditních výstupů jde např. o statuty svěřenských fondů AB private trust I a II);
- iv. zda ministerstvo informovalo o přípravě seznamu dotčené obchodní společnosti a umožnilo jim:
 1. předložit další relevantní podklady;
 2. navrhnout provedení jiných důkazních prostředků; a
 3. vyjádřit se k podkladům shromážděným za účelem vypracování seznamu;
- v. na základě jakých konkrétních podkladů vyvrátilo ministerstvo při vypracování seznamu domněnky ovládní stanovené v § 75 odst. 1 a 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); a
- vi. k jakému okamžiku posuzovalo ministerstvo u dotčených obchodních společností naplnění hypotézy § 4 b zákona o střetu zájmů.

Ad i.

MPSV se vedle závěrečné auditní zprávy Evropské komise opíralo o následující podklady a zdroje:

- stanovisko Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. listopadu 2018, č. j. MSP-111/2018-OSZ-SP/1,
- statuty svěřenských fondů AB Private Trust I a AB Private Trust II,
- výroční zprávy Agrofert a SynBiol,
- obchodní rejstřík a sbírku listin,
- evidenci skutečných majitelů,
- Arachne (nástroj Evropské komise pro hodnocení rizik).

Ad ii.

Jak závěrečná auditní zpráva Evropské komise, tak výše uvedené podklady a zdroje byly využity ke zpracování seznamu a posouzení naplnění podmínek plynoucích z § 4b a 4c zákona o střetu zájmů.

Ad iii.

Evropská komise v závěrečné auditní zprávě uvedla zdroje, z nichž vycházela. MPSV statuty svěřenských fondů od Evropské komise vyžádat nemuselo, protože je získalo od rejstříkových soudů.

Ad iv.

MPSV neinformovalo „dotčené společnosti“. Jak bylo opakovaně uvedeno, nebylo zahájeno žádné řízení, nebylo rozhodováno o právech a povinnostech, relevantní podklady mělo MPSV k dispozici. Obchodní společnosti uvedené v seznamu tak nejsou nijak dotčeny. Zde opět poukazujeme na rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 14 A 49/2020 – 79. Výdaje vynaložené v rozporu s posouzením Evropské komise nelze schválit jako způsobilé. Toto riziko nemůže nést příjemce dotace. Poskytovatel dotace je povinen dát příjemci maximální rozsah informací nezbytných pro zdárnou realizaci projektu.

Ad v.

Viz reakce k bodu 1 žádosti.

Ad vi.

Seznam je aktualizován zpravidla 4x ročně, a to vždy v návaznosti na aktualizaci dat v Arachne. Poslední aktualizace proběhla k 22. 9. 2021.

S pozdravem